

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 Trondheim

Deres ref.
2022/4616

Vår ref.
2022010/4.8

Dato
06.05.2022

Hørings svar til EU-kommisjonens strategi for bærekraftige tekstiler

Miljømerking Norge støtter tekstilstrategien og mener den er et viktig skritt for å sikre mer bærekraftig produksjon og mindre forbruk av tekstiler. Tekstilindustrien er en av nøkkelbransjene for å løse problemene med klimaendringene, tap av natur og spredning av skadelige kjemikalier. Behovet er stort for å senke miljøbelastningen i tekstilindustrien og bidra til en mer sirkulær økonomi der vi både utvinner mindre av nye råmaterialer og gjenbraker materialer i stedet for å bruke og kaste dem.

Miljømerking Norge forvalter de offisielle miljømerkene Svanemerket og EU Ecolabel. Nylig lanserte vi reviderte miljøkrav til svanemerking av tekstiler, der vi særlig har styrket krav som fremmer sirkulær økonomi. Vi mener at strategien er i tråd med det vi ser som viktige utfordringer for grønn omstilling av tekstilbransjen.

Krav til økodesign av tekstiler

Kvalitet og holdbarhet

Miljømerking Norge støtter kommisjonens forslag om bindende krav til økodesign for at tekstiler skal vare lenger, kunne brukes om igjen, repareres og materialgjenvinnes, og ikke inneholde miljøgifter. De offisielle miljømerkene skal ligge i forkant av myndighetskrav og reviderer sine krav jevnlig. I likhet med EU Ecolabel har Svanemerket allerede detaljerte og absolutte krav til god kvalitet og holdbarhet på tekstilene som kan brukes som et grunnlag for å utvikle bindende krav i EU. Svanemerket stiller krav til strekking og krymping, fargeekthet, slitestyrke, nopping, rivstyrke, strekkstyrke, sømstyrke og sømgledning etter nivåer anbefalt av bransjeorganisasjonen Euratex. Andre av våre krav som fremmer lengre levetid, er forbud mot sandblåsing og ferdiglagde hull som skal etterlikne slitasje, og mot pynt av plast og metall uten praktisk funksjon.

Skadelige kjemikalier

Å unngå de mest skadelige kjemikaliene i produksjonen er etter vår mening viktig ikke bare for miljøet og arbeidstakernes helse, men også for at tekstiler skal kunne brukes om igjen og resirkuleres. Vi mener derfor at de mest skadelige kjemikaliene ikke bare bør begrenses, men forbys i produksjonen av tekstiler, slik Svanemerket og EU Ecolabel gjør. Dermed er det ikke nødvendig å teste for innhold av disse kjemikaliene.

Redesign (omsøm)

Når det skal legges til rette for at klær skal kunne sys om, såkalt redesign, må det stilles krav om kvalitetssikring for å unngå at skadelige kjemikalier blir med videre fra de brukte tekstilene. Slike kjemikalier kan komme både fra produksjonsprosessen og fra bruken av klærne. Svanemerket stiller nå denne typen krav, som gjør det mulig å svanemerke tekstiler som er sydd om. Vi krever blant annet at de brukte tekstilene ikke må komme fra kjemikalie- og oljeindustrien og ikke ha trykk som inneholder klorholdige materialer. I tillegg må de være opprinnelig miljømerket med merker som stiller krav til kjemikalier i produksjonen, ellers kan de bare brukes i møbeltekstiler som tepper, duker og gardiner, yttertøy eller sekker, vesker og liknende.

Syntetiske fibre og resirkulering

Den store økningen i tekstilproduksjonen de siste 20 åra skyldes først og fremst at det blir produsert mer syntetiske tekstiler fra fossile råvarer, som ikke er en fornybar ressurs. Syntetiske fibre slipper dessuten fra seg mikroplast, men gir tekstilene egenskaper som andre fibre ikke gir. Miljømerking Norge mener det er viktig å stille miljøkrav til alle typer fibre, og at bruken av nye syntetiske fibre fra fossile råvarer må begrenses. Samtidig bør syntetiske tekstiler som allerede er i omløp, utnyttes så lenge som mulig.

For at mer resirkulert fiber skal bli tilgjengelig på markedet, må det satses mer på å utvikle teknologi og anlegg for resirkulering, særlig for tekstiler som består av fibre fra ulike materialer.

Drikkeflasker av plast bør ikke resirkuleres til andre formål, som for eksempel tekstiler. Ettersom det finnes egne myndighetsgodkjente anlegg der polyester fra drikkeflasker resirkuleres til bruk i nye drikkeflasker, er det viktig å bevare dette kretsløpet. Å utelukke all bruk av drikkeflasker er vanskelig i dag, ettersom det ikke er like vanlig alle steder med slike godkjente anlegg. Drikkeflasker resirkuleres da sammen med annet avfall av polyester. Det er også en utfordring at sertifiseringsordninger for resirkulert materiale, som Global Recycle Standard, ikke skiller mellom drikkeflasker og andre produkter som blir til resirkulert polyester.

Svanemerket stiller nå krav om at syntetiske fibre enten må være resirkulerte eller komme fra fornybare råvarer. Vi tillater heller ikke resirkulert polyester fra drikkeflasker som kunne vært brukt til nye drikkeflasker.

Emballasje

Vi anbefaler at det også stilles krav til emballasjen for å fremme resirkulering. Svanemerket krever at det bare skal være ett hovedmateriale i emballasjen, samtidig som vi forbyr klorholdig plast.

Behov for forskning

I tillegg til krav til økodesign som skal legge til rette for økt levetid, anbefaler vi å forske mer på hva som faktisk gjør at klær brukes ofte og lenge, og dermed får lang levetid i praksis.

Offentlig innkjøp

Kommisjonen ønsker å innføre obligatoriske krav i offentlige innkjøp av tekstiler. Små og store kommuner og fylker er samlet sett en stor innkjøpsaktør. Med en så sterk posisjon er det avgjørende hvordan det offentlige bruker sin innkjøpsmakt til å stimulere næringslivet til å tilby bærekraftige alternativer. Vi anbefaler derfor å gjøre det obligatorisk å kreve type 1 miljømerker (livssyklusmerker) eller tilsvarende dokumentasjon i offentlige innkjøp.

Stoppe at usolgte/returnerte tekstiler kastes og destrueres

Miljømerking Norge støtter et forbud mot å destruere usolgte produkter. Et forbud i EU må gjelde både tekstilprodusenter og merkevareeiere, men det må utredes hvor langt deres ansvar skal gå. Fordi det mangler systemer for å håndtere klær som samles inn, ender organisasjoner som tar imot både brukte og ubrukte klær, ofte opp med å sende dem utenlands, og de kan til slutt bli brent eller ende opp på søppelfyllinger likevel. Systemene er ikke på plass i dag, men det ideelle ville vært om tekstilbedriftene kunne stille krav til organisasjonen de donerer til, om hva de skal gjøre med tekstilene. Det er også et spørsmål hva som skal gjøres med innsamling av klær som er kjøpt på internett.

Det vil være et framskritt om det bare blir tillatt å eksportere tekstiler til land som ønsker å ta dem imot, og som kan dokumentere forsvarlig håndtering, slik kommisjonen foreslår. Kommisjonen ønsker samtidig kriterier for å skille mellom avfall og brukte tekstiler, noe som også vil være viktig. Det må dessuten bevilges midler til anlegg, nasjonalt og i EU, som kan ta imot brukte tekstiler og resirkulere dem. I tillegg trengs det midler til mer forskning på hvordan fibre kan resirkuleres, særlig fra plagg som består av ulike fibertyper. Det er viktig å få på plass anlegg i EU/EØS, slik at vi unngår å eksportere problemene.

Kommisjonen foreslår også at det under økodesigndirektivet skal være obligatorisk for store selskaper å offentliggjøre hvor mange produkter de kaster og destruerer. Selskapene skal også redegjøre for hva de gjør med produktene, om de sørger for ombruk og resirkulering, eller om de brenner dem eller sender dem til deponi. Dette er et forslag Miljømerking Norge støtter.

Svanemerket stiller krav om at bedriftene ikke kan brenne usolgte svanemerkete tekstiler, metervarer, skinn og lær og feilproduserte produkter eller sende dem til deponi. Målet er å motivere til å unngå overproduksjon. De som selger tekstiler med Svanemerket, må også opplyse til oss og på egne hjemmesider hva de gjør med usolgte varer.

Begrense utslipp av mikroplast

Miljømerking Norge støtter innføring av bindende krav til design og produksjon av tekstiler som kan hindre utslipp av mikroplast. I tillegg bør det stilles obligatoriske krav til at vaskemaskiner leveres med filter som fanger opp mikroplast.

Det har nå kommet standardiserte metoder for å måle hvor mye mikroplast som løsner fra tekstiler når de vaskes (tap av fiberfragmenter), men det trengs fortsatt mer kunnskap for

å kunne sette grenseverdier. The Microfibre Consortium samler inn data fra industrien med tanke på å lage et vurderingssystem, og krav kan deretter gjøres obligatorisk i EU. Ved å begynne å måle tap av fiberfragmenter vil produsentene allerede i dag få verdifull informasjon om tekstilene sine og bidra med data til arbeidet med å utarbeide et vurderingssystem.

Både typen fiber, egenskaper ved garnet, strukturen på stoffet, børsting og kutteteknikker kan ha betydning for hvor mye mikroplast et plagg slipper fra seg. Etter hvert som industrien får mer kunnskap, kan produsentene optimalisere designet. Det bør også forskes mer på teknologier som hindrer at mikroplast frigis under produksjonen, og teknologier som gjør at mikroplast kan samles opp underveis i produksjonen eller fjernes fra tekstilene før de forlater fabrikk.

Svanemerket stiller nå krav om at det skal testes for tap av fiberfragmenter fra syntetiske tekstiler, og at resultatene rapporteres til oss. Vi anbefaler at produsentene også rapporterer til The Microfibre Consortium. Så snart det finnes nok data, vil vi innføre en grenseverdi som en del av våre krav.

Krav til informasjon og digitale produktpass

Miljømerking Norge er opptatt av transparens og informasjonsdeling, og vi er positive til alle typer virkemidler som forenkler, standardiserer og gjør det mulig for produsenter og forbrukere å ta de beste klima- og miljøvalgene uten å være eksperter selv. For at digitale produktpass skal fungere slik, må det utredes både hva et produktpass skal inneholde av informasjon, og hvordan det skal kommuniseres på en måte som gjør det nyttig for forbrukerne. Det må derfor utredes hvilke miljødata det skal inneholde, og hvilke parametere og datakilder som skal brukes. Det er viktig at alle utfordringer med denne type data kommer fram. Det er blant annet viktig å være oppmerksom på forskjellen på data for det spesifikke produktet og den produksjonshistorien det har, og globale gjennomsnittstall. Hva forteller et tall om den totale belastningen på natur og miljø? Krav til informasjon må også ses i sammenheng med regelverket for grønnvasking.

Opplysninger om alle produksjonssteder er informasjon som kan inngå. Svanemerket krever full sporbarhet i verdikjeden til et plagg, også når det gjelder underleverandører, som det kan være mange av. For å klare Svanemerkets krav, velger mange produsenter å kutte i antall underleverandører, og da er det også enklere å ha kontroll. Krav til informasjon på vaskelappen kan også tas med. For eksempel krever Svanemerket nå at det skal stå «Reduser antall vask – hjelp til å spare energi og redusere klimabelastningen».

Skjerpe regelverket mot grønnvasking

Miljømerking Norge støtter at generelle miljøpåstander bare kan tillates dersom de underbygges av anerkjente miljøstandarder som EU Ecolabel, Svanemerket og andre type 1 miljømerker, eller spesifikk EU-lovgivning som er relevant for påstanden. Vi støtter også at frivillige bærekraftmerker som dekker miljømessige eller sosiale aspekter, må bruke tredjepartsverifisering eller være etablert av offentlige myndigheter. Dette vil gi klar og pålitelig informasjon til forbrukerne.

I jungelen av merkeordninger er det et stort behov for forenkling og troverdig miljøinformasjon. De livssyklusbaserte og helhetlige type 1 miljømerkene er myndighetenes verktøy for dette. Vi er derfor positive til at kommisjonen vil revidere og oppdatere EU Ecolabels kriterier for tekstiler i tråd med tekstilstrategien.

Når det gjelder PEF, er det en metodikk som kan hjelpe produsenter med å gi miljøinformasjon om produktene sine på utvalgte områder og over tid forbedre sin miljøprestasjon. Type 1 miljømerker (livssyklusmerker) som Svanemerket og EU Ecolabel har en annen funksjon. Her settes absolutte grenseverdier som må oppnås for å få merket, og det er bare de beste produktene som kommer gjennom nåløyet. Dette gjør det mulig for forbrukere og innkjøpere å enkelt se miljøprestasjon og velge de beste. Type 1 miljømerker er en frivillig, bransjeuavhengig tredjepartssertifisering. Svanemerket og EU Ecolabel dekker også mange flere områder enn PEF, som for eksempel biologisk mangfold og sosiale aspekter, og har anledning til å forby bruk av for eksempel skadelige kjemikalier.

Så langt finnes det lite erfaring fra arbeidet med PEF, og dersom PEF blir en ordning som ikke blir obligatorisk, men kan benyttes som et grunnlag i arbeidet med å utvikle kriterier og sertifisere produkter, tenker vi at det kan bli et godt verktøy. Men det er avgjørende at metoden som ligger til grunn, har bred tilslutning.

Produsentansvar

Miljømerking Norge støtter en ordning med utvidet produsentansvar som gjør produsentene ansvarlige for klærne/tekstilene de lager, hele veien til og med gjenbruks- eller avfallsfasen. Noe av det som bør utredes, er om det skal være krav til kjemikalier og til fibre som gjør det mulig med resirkulering. Det er også et spørsmål om produsentene selv skal samle inn tekstilene eller bare betale avgift for å drive et innsamlingssystem. I tillegg blir det viktig å definere hva som er en «produsent». Er det den faktiske produsenten, for eksempel i et lavkostland, eller er det aktøren som kjøper inn, markedsfører og selger produkter i for eksempel Norge?

Mange forbrukere handler klær via nettet, og er derfor som importører å regne. I hvilken grad skal produsentansvaret også gjelde for denne delen av markedet?

Industriens rammevilkår

Det skal ikke koste mest å være best på miljø, det skal være et konkurransefortrinn. Bedrifter som ønsker å produsere mer miljøvennlig, må derfor gis bedre rammevilkår og gode insentiver for å sette fart på omstillingen. Av de mer enkle tiltakene er insentiver for å benytte seriøse merkeordninger. Blant annet bør de som ønsker å ta i bruk Svanemerket eller EU Ecolabel, kunne få økonomisk støtte til søknadsprosessen dersom økonomi er et argument for ikke å søke.

Cathrine Pia Lund
administrerende direktør

Audrun Utskarpen
senior miljørådgiver